

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 383
כסלו תשפ"ד

הקרפף שבכל חלק בפנ"ע אין בית סאתיים, שני החלקים מותרים, כמבואר בשו"ע (סי' שני"ח סעיף י"ב).

צורת הפתח כאמצע הקרפף, והשלמת הגדר

בשבוע האחרון עשו שינוי בגדרות של בית החולים, והורידו את הגדר שהצורה"פ התחברה אליה, וזה גרם לפסול את התיקון שעשינו שם. ביום שישי הגיע לשם הרב האחראי בשכונת הר נוף, וסייע לתקן בצורה זמנית, ולאחר שבת ביקשו שנעשה תיקון יותר טוב. לאחר דיונים הוכרע שיוותר טוב לחזק את התיקון שנעשה ולהשלים אותו. הגענו עם גדרות ולחיים, והשלמנו את הגדרות שהיו רעועות, בתקוה שעכשיו התיקון יחזיק מעמד, ולא ידרוש מהאחראים לעבוד קשה בערב שבת.

הלוקת העירוב בשכונת בית וגן לקראת השקעה בשכירות

יחד עם תיקון זה, ביקש אחד העוסקים מהשכונה, לעבוד על השכירות מהתושבים, שזה החלק החסר בעירוב הזה. אלא שהעירוב גדול מאוד ולא יהיה שייך לשכור מכל אחד ואחד, לכן ביקש שנעשה חלוקה נוספת לקטע קטן מהרחוב, שבו לבד יהיה ניתן לעשות את השכירות כדן, והוא יהיה בכשרות טובה שיחבר בין בית החולים למרכז השכונה.

התקנת לחי בנייה לבי"ח שניו צדק

בהזדמנות זו השלמנו גם את העבודות האלו, במקומות שהיה צריך לקשור חוט, להתקין לחיים, ולהגביה גדר. ובס"ד החלק הזה ג"כ הושלם. אך כאמור עדיין לא שכרו מאותם תושבים שגרים שם, ומי שמעוניין לסייע בחלק הזה, יכול לפנות לעוסקים במצוה, לחזק את ידם ולסייע בעבודתם, ולזכות את ציבור בני התורה השוהה בבית החולים, שיוכל לטלטל לשכונת בית וגן עם עירוב כהלכה.

חשש קרפף רחבת ישיבת פונביץ', דין אתר שהוקף לבניה

בדיני קרפף התעוררה בשבוע זה שאלה מענינת בעירוב של ישיבת פונביץ', בעקבות עבודות לתשתית חדשה של חשמל, סגרו שטח גדול שנמצא בין בנין הישיבה לאוהל קדושים, ועשו אתר בניה גדול שאין כניסה אליו לתושבים, אלא רק לעובדים בלבד. והנה בדין אתר בניה, ידוע מגדולי ההוראה מרן הגר"ש אלישיב והגר"נ קרליץ זצ"ל, שיש בו איסור קרפף [אם יש בו יותר מבית סאתיים]. כיון שהוא דומה לחצר שנזרעה או שנתמלאה מים, שהענין בזרעים הוא שמונעים את האנשים מלעבור ולהשתמש בשטח הזה, כמו כן כאשר העמידו מחסום קבוע כמו גדר כדי שלא יכנסו, עשו אותו לשטח שאינו עומד לשימוש, והוא קרפף.

רחבת ישיבת פונביץ' שהוקפה לצורך עבודות

אלא שהוסיפו גדולי ההוראה שאם כבר בונים שם בנין, והתחילו ביציקת היסודות או בבניית קומה אחת, נחשב טפל לעיר, שכביכול זו צורה של העמדת דירה, ואינו קרפף. [צ"ל שאינו דומה לחצר שהתמלאה מים, שאפילו שהמים יהיו רק כמה ימים הם עושים את המקום לקרפף, כי דוקא מים שהם צורה של קלקול של המקום, משא"כ בניה היא צורה של תיקון המקום לצורך דוירים, ובזה אפילו שיש כעת זמן שאינו ראוי לשימוש, חידש מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל שאינו עושה את המקום אינו מוקף לדירה]. לפ"ז יש להסתפק בדין רחבת פונביץ', שאין בונים שם דירה, אבל עוסקים בתשתיות שהם צרכי הדוירים, האם גם בזה ניתן לומר את החידוש שהמקום נחשב עומד לשמש את

בתיקון ושיפוץ העירובים בשבוע זה

בשבוע זה יצא הצוות של מוקד העירוב להעמיד עמודי עירוב ולתקן עירובים במקומות שונים. באחת הערים הגדולות ביקש האחראי לחדש את קו העירוב שהשתנה בעקבות עבודות בתשתיות שפגעו בעירוב, והיה צריך להעביר את העמודים אל החורשה שמרוחקת יותר. במצב כזה היה קשה לפקח על העירוב, ובפרט כעת לקראת החורף שבימות הגשמים לא ניתן להיכנס לאדמה הזו אפילו עם הגיפי של העירוב, וקשה לבדוק את העמודים כמו שצריך, וגם אם אירע שהחוט נקרע קשה לתקנו. לכן כעת שהושלמו העבודות, היה צריך לעשות קו חדש של עמודי עירוב קרוב לכביש, שיהיה קל לבדוק ולתקן.

בתוך כדי שהצוות טורח בהקמת עמודי העירוב, הופיע השיטור העירוני ודרש לראות שיש אישור לעבודות אלו. האמת שהיה כדאי להצטייד מראש באיזה אישור, אבל בדרך כלל הציבור שלנו מעדיף לעבוד בלי אישורים ולעשות כרצונו גם דברים שאינם תואמים לכללים העירוניים, ולא להיות תלוי בכלל הגורמים שדורשים דרישות רבות. אלא שכנראה בעקבות המצב הבטחוני הגיעה תלונה במוקד העירוני על חרדים שחופרים בעיר, ומחמת זה הגיעה ניידת ודרשה אישור. אמרנו לשיטור שזה עירוב של שבת, שנעשה מטעם המועצה בעיר, אך הם לא הבינו כלל מה זה. אמרנו להם שיש עמודים כאלו סביב כל העיר ולא עשינו משהו מזה, אך היה מצער לראות שהם יהודים שלא הכירו כלל את הנושא. [מי יודע אם בציבור החרדי אין אנשים שלא יודעים מהו עירוב ועמודי עירוב].

הסבר פשוט לשיטורים מהו עירוב שבת

במקרה זה שהעבודות היו עבור העירוב העירוני ולא עבור הפנימי, יכולנו להפעיל את אנשי המועצה שיתנו למוקד העירוני אישור בע"פ לכלל העבודות, ועד שהענינים הסתדרו הם נשארו לשמור על העובדים שלא יבצעו עבודות. בינתיים הם ביקשו שנסביר להם מה זה עירוב, ניגשנו והסברנו להם את הענין בצורה הכי פשוטה, שה' רצה שנוח בשבת, לכן ציווה עלינו שלא לקחת דברים החוצה, אלא רק בתוך מקום שהוא סגור, לכן כדי לקחת עגלה ובקבוק מים, סידור או טלית ביד, צריך שכל המקום יהיה סגור. יש מקומות שיש גדר מסביב לישוב, אבל במקומות כאלו שאין גדר, עושים את העמודים האלו עם חוט שזה צורה של פתחים, ואז הרחוב והעיר נחשבת סגורה אלא שיש לה הרבה פתחים, ואז מותר לקחת את הדברים בכל הרחובות שבמקום הסגור. בזמן הזה שהתעכבנו זכינו ללמד עוד שני יהודים מושג בשמירת שבת, ואולי גם בשביל זה היה צריך שהם יבואו להפריע לנו, אולי הם עוד יזכו לקיים את השבת כראוי.

לחלק שטח קרפף עם צורת הפתח

עבודות אחרות התקיימו השבוע בתיקון העירוב השכונתי בשכונת בית וגן בירושלים. שכונה זו מחולקת מראש לעירובים נפרדים, יש עירוב שכולל רק את רוב השכונה החרדית, ואינו כולל את האזורים שיש בהם אנשים שאינם שומרי שבת. ובסמוך אליו יש עירוב נוסף שכולל גם את הרחובות שיש בהם אנשים שומרי שבת, והוא מחבר בין בית החולים שערי צדק למרכז השכונה.

בשנה שעברה הוספנו שם תיקון, בגלל שהיה שטח גדול של קוצים במורד שבין השכונה לבית החולים, וכיון שאי אפשר לעבור בקוצים ובמורד, נחשב שטח זה קרפף, והוא אוסר את העירוב. בתחילה הסתפקו האם יש בו שטח כשיעור קרפף, ולאחר מדידה הוכרע שיש בו שיעור יותר מבית סאתיים, ולכן עשינו תיקון ע"י שחילקנו את המקום, באמצעות גדר שהיתה שם, וצורת הפתח שהשלימה את החסר. וכאשר מחלקים את

גם אתה יכול לדעת עירובין למעשה, הצטרף לשיעורים שיתחילו בעז"ה בשבוע זה ותרכוש קנין עצום לכל החיים! להרשמה התקשר לטל' 055-678-3323 / 0548483320

במקרה זה התעלה היתה עמוקה י טפחים מכל הצדדים, א"כ לכאורה אין בעיה לעיר, כי הדפנות של העומק יהיו מחיצה לעיר מדין גוד אסיק, כמו בגג הנ"ל, אך הבעיה היתה שבמקום שהמים עוברים אין תחת הקרקע דופן בגובה י, אלא רק ריצפה דקה, ולא שייך בה דין גוד אסיק כי אין בה שיעור מחיצה, וא"כ בצד הזה שאין גוד אסיק, יוצא שהקרקע של העיר שנמצאת למעלה פרוצה אל האויר של התעלה שלמטה. [ואין את היתר של עומד מרובה שהובא בגליון הקודם, כי הפתח רחב יותר מי אמות].

תעלה הפתוחה לאמצע העיר ללא מחיצה

והנה גם במקרה זה יש את השאלה הנ"ל, האם יש דין פרוץ אל מקום האסור, כשהעירוב פרוץ רק לאויר שלמעלה מי, כי ע"ז העירוב פרוץ גם לשטח שלמטה שהוא אסור, או שמה נחשב שהוא פרוץ רק לאויר שלמעלה שהוא מקום פטור, ואינו אוסר את העירוב.

הבאנו את השאלה למורנו הגר"מ לובין שליט"א, וצידד שלדעת השו"ע נחשב פרוץ לכרמלית, דכיון שאין מחיצות ממלא נחשב ג"כ פרוץ. [ומש"כ בתוס' רבינו פרץ הנ"ל, הרי הוא סובר שבאמת אין אסור לגג, וכשיטת התוס' מטעם אחר, אבל לדעת השו"ע שהגג אסור, יש איסור של פרוץ לכרמלית גם בכה"ג]. ועוד הוסיף שאע"פ שיש מחיצות מסביב, זה לא נחשב סגור מכל הצדדים, כי במקום כזה גם האמצע נחשב אחד מהצדדים, דכיון שיש באמצע העיר מקום האסור מדין כרמלית, זאת אומרת שהוא מחוץ לעירוב, וא"כ העירוב פרוץ לשטח שמחוץ לעירוב, וזה לא משנה אם זה בהיקף החיצוני או הפנימי, כי גם הפנימי מבדיל בין הפנימי לשטח שנחשב חיצוני.

[וגם לדעת הגר"א (המובא במשנ"ב שם ס"ק ס"ו) שאין דין כרמלית בגג בגלל שכולו למעלה מי, כי מודדים את הי מקרקע עולם, י"ל שכאן זה לא נאמר, כמו שביארנו במק"א שקרקע באויר המחוברת בשווה לקרקע עולם, נחשבת תוך י, דאל"כ כל הכבישים שבגשרים יהיו מקום פטור. ואכמ"ל].

היתר הגשר מדין חורי רשות היחיד

לקראת סוף הדיון מצאו טעם אחר להיתר את הגשר הזה, כיון שבמקרה זה מקום העירוב שמסביב למתחם אינו פרוץ לגשר, [כי המדרגות והגדרות יוצרים מחיצה], וכן בנין הישיבה הרי רשות היחיד גמורה, א"כ לפניו ואחריה מותר, וא"כ הגשר שבניהם יחשב חורי רשות היחיד, ובחורים מותר גם בלי מחיצות כי נעשה טפל לרה"י. וכמו שכתב השו"ע (סי' שמ"ה סט"ז) לגבי גג הבולט שהוא כרמלית כי אין לו מחיצות, ואם יש לו פתח או חלון לבית, נעשה חורי רשות היחיד ומוותר לטלטל בו. ואמנם אם הגשר או הגג שווה לקרקע הכרמלית, אי אפשר לומר שהוא חורי רה"י, כי אדרבה הוא המשך לקרקע הכרמלית, [ואם לא נאמר כן, הרי כל הרחובות יהיו חורי רה"י של הבתים, ולא יצטרכו מחיצות לעירוב]. אלא שכאן שכל קרקע הגשר הפרוצה נמצאת בגובה, אין בה שימוש ללמטה אלא לבית, ובה יש היתר של חורי רה"י. וזה היתר נכון למקרה זה, ולכן למעשה יש להתיר את הגשר. במקרה זה נכנסנו קצת בעומק ההלכה, וקטע זה הוא יותר עבור ציבור הקוראים המעיינים. ואנו רואים מזה, כמה יש עוד להרחיב ביסודות הדינים גם בדינים שאינם קרובים למציאות המצויה בזמנינו, כגון דין גג שאין לו מחיצות, כי צריך רק להשוות אותו אל מקרים אחרים במציאות של זמנינו, ואז יש בו הרבה נפק"מ למעשה בכל הגדרים ההלכתיים.

השבוע מתחילים להבין מהו עירוב בזמנינו

בשבוע זה מתחילים בס"ד את המחזור החדש לשנת תשפ"ד, ללימוד הלכות עירוב למעשה. כידוע יש קושי להבין מה ההלכות של עשיית העירובים בזמנינו, כי המציאות שונה ממה שכתוב בגמרא ובשו"ע, ואפילו במשנה ברורה אין הלכות מסודרות לצורה שבה עושים היום, אלא מעט פה ומעט שם, והעיקר חסר. במחזור

פתיחת שיעורי העירובים למעשה

השיעורים של מוקד העירוב, מסבירים את היסודות הנלמדים מדברי הגמ' והפוסקים, וממחישים את הדינים הנובעים מהם ומתאימים למציאות שלנו. כולל גם הדגמה בעזרת שקופיות עם תמונות מהשטח, מבדיקת מאות עירובים ברחבי הארץ. וכן סיורי שטח בעירובים בפועל.

במוצאי שבת התחילו את השיעורים במודיעין עילית, בהשתתפות עשרות אברכים שהבינו את התועלת הגדולה שיקבלו בכך. בשבוע זה עדיין ניתן להצטרף לשיעורים בבני ברק, ירושלים, ואלעד. המערכת מברכת את כל המצטרפים, שיזכו להיות בקיאים בהלכה למעשה, ולזכות את משפחתם ואת הרבים בשמירת השבת כראוי.

הדיורים. ולמעשה בעירובים השכונתיים מקפידים על הוצאת אתרי בניה, אך באמת לדעת החוט שני יש להיתר בחלק מהמקרים. במקרה זה היה ויכוח בין הת"ח, ושאלנו את הגר"מ לובין שליט"א, ונטה לומר שכל זמן שהפועלים עוסקים בעבודות ולא עצרו אותם, לדעת החוט שני מסתבר שיש להתיר, אך לא ביטל לגמרי את החשש.

ואמנם גם כשהמקום נאסר מדין קרפף, בהרבה מקרים השטח של הבניה מוקף בגדר טובה, ואז אע"פ שתוכו אסור, מ"מ אינו מפריע לעירוב, כי העירוב אינו פרוץ למקום האסור. אבל הנפק"מ היא שהאחראי צריך לעקוב על הגדרות שישארו שלימות, ולא יהיו בהם פרוצות, וכן שלא ישאירו את השער פתוח, או תלוי בגובה ג' טפחים מעל הקרקע, ועוד כהנה בעיות המצויות בגדרות של האתרים. לפ"ז גם אם האתר שהוקף בגבעת הישיבה הוא קרפף, אינו אוסר את העירוב, כיון שהוא מוקף בצורה טובה ואינו פרוץ לעירוב שמסביב.

גשר שפרוץ לאויר הכרמלית למעלה מי טפחים

בשבוע שעבר עשו שינוי בכניסה לישיבה, כיון שסגירת כל המקום הגדול הזה, עושה קושי גדול לבחורים שאינם יכולים להגיע לישיבה אלא ע"י סיבוב גדול, לכן עשו גשר שעובר בגובה על פינה של המתחם, ומשמש מעבר מהרחוב אל בנין הישיבה. על שבת נגיש אלינו אחד מהבחורים ועורר שאסור לטלטל בגשר הזה בשבת, כיון שהוא פרוץ לקרפף האסור. אמנם עשו לו מעקה שלא תהיה סכנת נפילה, אבל למעקה הזה אין דיני מחיצה, שיש בו רק שני פסים מאוזנים, והרווח ביניהם יותר מג' טפחים, א"כ אין מחיצה לקרקע שעל הגשר, והשטח שמתחתיו הוא כרמלית האסורה, הרי זה פרוץ למקום האסור ונאסר גם הוא.

נשך על הקרפף והמעקה אינו מחיצה, פרוץ לאויר הקרפף

ויש לעיין בשאלה זו, היכן מצינו שיש כזה סוג של פירצה למקום האסור, כאשר הגשר נמצא בגובה, והשטח האסור למטה. אולי צריך שהם יהיו באותו גובה. מצד שני אפשר לומר, מה זה משנה באיזה גובה הם, סוף סוף אין סגירה של מחיצה ביניהם. ולכאורה התשובה היא, שיש לחלק מה הפרש הגובה ביניהם, כיון שהאיסור של הקרפף למטה הוא מדין כרמלית, וקיי"ל אין כרמלית למעלה מי טפחים, והאויר של הקרפף למעלה זה מקום פטור (שו"ע סי' שמ"ה ס"ח), א"כ אם הגשר עומד בגובה י טפחים ומעלה, הרי הוא אינו פרוץ למקום האסור אלא למקום פטור, ורק אם יהיה פרוץ בתוך גובה י יחשב פרוץ לכרמלית.

ויש להביא ראיה לנידון זה מדברי השו"ע (סי' שמ"ה סט"ז) לגבי גג של בית, שההיתר לטלטל על גביו [כאשר השטח שמסביב לבית אין בו עירוב], הוא משום שהמחיצות של הבית גודרות גם את הגג, מדין גוד אסיק מחיצתא (משנ"ב שם ס"ק ס"ה). וכתב השו"ע שאם הגג בולט ועודף על הקירות של הבית, אין הקירות מועילות לגג כי אינן ניכרות לשטח הגג, ולכן אסור לטלטל על הגג, מפני שהוא פרוץ לשטח שלמטה. הרי מבואר בזה שיש מושג של פרוץ למקום האסור גם כשהגג נמצא בגובה י טפחים מקרקע הכרמלית. וא"כ ה"ה לגשר הנ"ל שיש לאסור אותו מדין פרוץ למקום האסור.

אבל י"א שאינו דומה לכאן, כי האיסור של הגג אינו משום שהוא פרוץ לכרמלית שלמטה, ובאמת כאשר הוא למעלה מי נחשב פרוץ רק לאויר שהוא מקום פטור, ואינו פרוץ למקום האסור, וכן לשון תוס' רבינו פרץ (עירובין דף ז, ע), אלא האיסור של הגג הוא מפני שאין לו מחיצות, ואין רשות היחיד בלי מחיצות (עי' בלשון המשנ"ב שם ס"ק ס"ה, ס"ו, שכתב לשון זה), ולפ"ז יש לחדש באופן שיש מחיצות כשרות מסביב לרשות היחיד, אלא שיש בתוכה פירצה לאויר של כרמלית למעלה מי, לא יהיה איסור של פרוץ למקום האסור, ולא יהיה איסור לשטח העליון באופן זה. כגון בגשר הנ"ל, שיש מחיצות סביב לעירוב, אלא שיש בתוכו שטח האסור, והעירוב אינו פרוץ לקרקע האסורה אלא רק לאויר שלמעלה מי, לא יא איסור של פרוץ למקום האסור בכה"ג.

תיקנו את העירוב וגילו פירצה בתוכו לתעלה שעוברת תחת העיר שאלה דומה לזו הגיעה אלינו לאחרונה מרב האחראי על עירוב בחו"ל, שלאחר שדאג הרבה על תיקון ההיקף החיצוני של העירוב, ועשה בו הרבה שינויים כדי שיהיה כראוי, גילה פתאום פירצה בתוך העיר, דבר שלא עלה על דעתו בתיקון העירוב, שצריך לבדוק גם מה קורה בתוך העירוב. מתחת העיר יש תעלה שזוהי של מים זורמים, וברוב העיר היא מכוסה תחת הקרקע, שאדם לא ידע כלל שהיא קיימת, אבל במקום אחד בעיר התעלה פתוחה לאויר, וא"כ העירוב פרוץ אל התעלה.

1000 אברכים כבר יודעים, ואתה עדיין לא? הצטרף לסידרת השיעורים שמתחילים השבוע!